

# Koldingbogen

<b>ÅRSTAL:</b>	2005
<b>FORFATTER:</b>	Torben Larsen
<b>TITEL:</b>	Den første kommunale børnehave i Kolding.
<b>KORT RESUME:</b>	Børnehaven Haderslevvej 69, blev oprettet i 1944.

## DEN FØRSTE KOMMUNALE BØRNEHAVE I KOLDING

AF TORBEN LARSEN

Børnehaven Haderslevvej, beliggende på Haderslevvej 69, blev oprettet den 20. januar 1944 som den første kommunale daginstitution i Kolding.

Det skete på initiativ af repræsentanter fra samtlige kvindeforeninger i Kolding: Helen Clay Pedersen (Dansk Kvindesamfund), Helga Larsen (Den Konservative Kvindekreds), Christine Eriksen (Kolding og Omegns Husmoderforening), Dagmar Kaehne (Kvindeligt Arbejderforbund), Marie Lauridsen (Socialdemokratisk Kvindeforening), Anine Lind (Socialdemokratisk Kvindeudvalg) og Ellen Jerking (konservativt byrådsmedlem) anmodede i et brev af 9. februar 1943 Kolding Byråd om at oprette en kommunal børnehave i byens sydlige del.

Der var flere årsager til dette. Flere og flere kvinder, især fra arbejderstanden, som det hed, var pga. den økonomiske udvikling blevet tvunget til at finde arbejde uden for hjemmet, hvilket igen havde medført en øget tilgang af børn til de private daginstitutioner, som dermed fik pladsmangel. På dette tidspunkt omfattede de Kolding Børneasyl, Børnenes Vels Vuggestuen og Børnenes Vels Fritidshjem. Disse institutioner var desuden allerede overbelagte, f.eks. havde Kolding Børneasyl plads til 80 børn, men i 1943 var der ca. 100.

Endelig var der et behov for at placere en

børnehave i byens sydlige del, eftersom der var en stor koncentration af kvindelige arbejdspladser i de mange tekstilvirksomheder, bl.a. Kolding Hørfabrik.

Repræsentanterne for kvindeforeningerne var selv af den opfattelse, at det var et uheldigt tidspunkt for byggeri pga. besættelsen og de usikre tider, men da de samtidig følte, at problemerne med manglende børnepassning var yderst presserende, afsluttede de deres anmodning med følgende følelsesladede opfordring: *Naar Kvinderne, som Tilfældet er i disse vanskelige Tider, maa ud paa Arbejdsmarkedet for at være med til at holde Hjemmene oppe, er det nødvendigt, at der er forsvarligt Tilsyn med deres smaa Børn, saa de ikke forsømmes til Skade for hele Samfundet.*

Anmodningen blev mødt med velvilje fra resten af byrådet. Anine Lind var på dette tidspunkt byrådsmedlem, og desuden repræsenterede kvindeforeningerne både den borgerlige og socialdemokratiske fløj, hvilket kunne dæmpe eventuelle partipolitiske uoverensstemmelser.

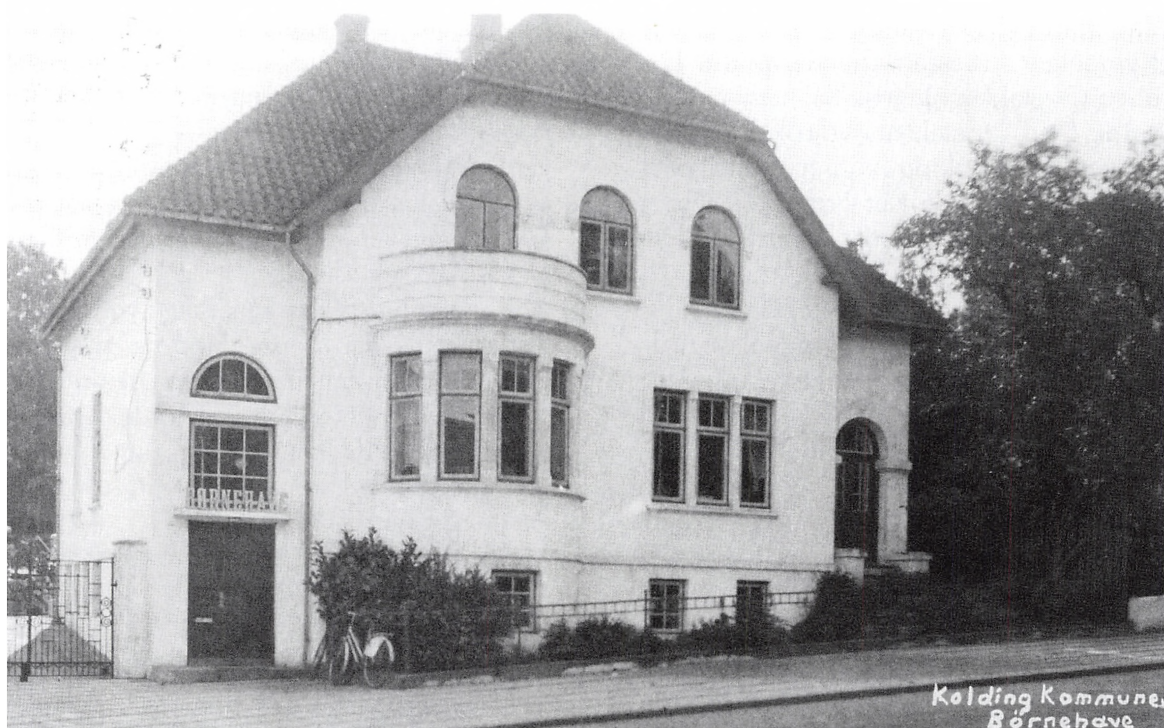
Resultatet blev, at der ved det efterfølgende byrådsmøde den 15. februar 1943 blev nedsat et udvalg, *Udvalget vedr. Oprettelse af en Børnehave i den sydlige Bydel*, bestående af tidligere borgmester, landsretssagfører Valdemar Juhl (Det Konservative Folkeparti), overlærer H. A. Hansen (Socialdemokrati-

et), husmoder Anine Lind (Socialdemokratiet, formand for udvalget), tromlefører Th. Thomsen (Socialdemokratiet) og bankdirektør J. Bech (Det Konservative Folkeparti). Ved byrådsvalget i maj 1943 ændrede udvalget sammensætning, således at det nu bestod af Valdemar Juhl, som i mellemtiden igen var blevet borgmester (formand), ingeniør P. H. Clausager (Det Radikale Venstre), overlærer H. A. Hansen, lektor Karen M. Carstens (Socialdemokratiet) og journalist Ellen Jerking (Det Konservative Folkeparti).

Samtidig med udvalgets nedsættelse i februar 1943 gik Sct. Hedvigøstrene i øvrigt selv i gang med at oprette en børnehave, ef-

tersom de i forvejen rådede over lokaler i Sct. Michaels Skole i Kralundsgade. 1. maj 1943 åbnede de således en børnehave i et tidligere sløjdlokale på skolens 1. sal.

Den 22. marts 1943 vedtog *Kolding Byråds Kasse- og Regnskabsudvalg* samt *Udvalget vedr. Oprettelse af en Børnehave i den sydlige Bydel* at købe ejendommen Haderslevvej 69 for 35.000 kr. med overtagelse pr. 1. juni 1943. Desuden bevilligede Byrådet den 7. juni 1943 28.000 kr. til indretning af ejendommen som børnehave. Oveni kom der en ekstraudgift på 1.000 kr. for en stor foldedør, og det øvrige inventar kostede 16.000 kr. Alt i alt kostede etableringen af børnehaven ca.



Børnehaven på Haderslevvej 69 i 1950'erne.

80.000 kr., hvilket var en betragtelig sum penge efter datidens målestok. I 1947 købte kommunen i øvrigt en tilstødende 554 m<sup>2</sup> ubebygget grund for 7.000 kr. til udvidelse af børnehavens legeplads.

Onsdag den 19. januar 1944 blev børnehaven indviet, og de lokale aviser bragte samme eftermiddag fyldige referater fra begivenheden. De var tydeligt imponerede af den moderne indretning, om end der også blev fokuseret på prisen. Således hedder det i Kolding Folkeblad: *Den er indrettet efter alle Kunstens Regler – den har ogsaa været dyr, alt i alt regner man med, at Omkostningerne ved Køb og Ombygninger beløber sig til en 80.000 Kr. – men Resultatet er derefter.* I Kolding Social-Demokrat fremgik det også, at børnehaven ville: *...sikkert komme til at staa i 80.000 Kr. naar Anlægsregnskabet en Gang vil foreligge. Men nu har man ogsaa en fuldt moderne Bygning svarende til sit Formaal.*

Frk. Ragna Warming var blevet ansat som leder pr. 1. januar 1944 og var højskole-uddannet børnehavelærerinde. Børnehaveseminarier fandtes ikke på dette tidspunkt. Hun kom fra en stilling som børnehaveleder i Bogense på Fyn, men stammede i øvrigt fra Seest, hvor hendes far havde været gårdejer. Desuden blev der fra begyndelsen ansat en assistent, frk. Elna Riis Christensen, samt to unge piger, frk. Ruth Petersen og frk. Hansen.

Børnehaven på Haderslevvej fik plads til 60 børn i alderen 3-7 år, men i 1947 kunne den dog kun godkendes af Arbejds- og Socialministeriet til at modtage 56 børn. Af institutionens vedtægter fremgår det, at børnehavens formål var at modtage børn af hovedsagelig mindre bemidlede forældre fra

den sydlige del af byen. Dette skyldtes selvfølgelig, at børnehaven var oprettet for at hjælpe denne gruppe, men denne formålsparagraf var også nødvendig, hvis der skulle opnås godkendelse til statstilskud i henhold til *Lov om offentlig Forsorg* § 128. Normalkontingentet var 2,50 kr. pr. barn pr. uge, men der var dog mulighed for prisafslag eller friplads, hvis børnehavens bestyrelse skønnede, at en familie ikke kunne betale uden at komme til at mangle penge til den daglige forsørgelse.

Børnehavens bestyrelse bestod af 5 medlemmer, hvoraf mindst én skulle være kvinde, og den stod for ansættelse af medarbejdere i samråd med børnehavens leder. Nye medarbejdere skulle inden ansættelse kunne fremvise en lægeattest, der ikke viste tegn på sygdom, nervøsitet eller legemsfejl i en grad, der ville gøre dem mindre egnede til stillingen, ligesom der ikke på noget tidspunkt måtte have været tegn på tuberkulose.

Åbningstiden for børnehaven var 6.45-17.00 alle hverdage, og børnene blev beskæftiget efter det såkaldte Fröbel-system, opkaldt efter den tyske pædagog Friedrich Fröbel (1782-1852). Fröbel opfandt børnehavebegrebet og et af de vigtigste elementer i hans pædagogik var, at leg er et centralt punkt i børns læreproces. Derfor skulle børnenes daglige aktiviteter i Børnehaven på Haderslevvej bestå af sange, sanglege, arbejde med materialer, fribeskæftigelse, frilege, spadsere og leg på legepladsen samt spisning morgen, middag og eftermiddag.

Der oprettedes en stambog, hvori blev indført barnets navn, alder, forældre, opholdets varighed, årsag til opholdets ophør, bemærkninger om barnets opførsel osv., mens der i



*Børnehavens legeplads, ca. 1950. Foto A. Boilesen.*

en dagbog blev registreret antallet af børn pr. dag, årsag til forsømmelse osv.

I februar 1945 blev børnehavens lokaler beslaglagt af den tyske værnemagt til indkvartering af soldater, hvorefter børnehavens 48 børn blev flyttet til Kristkirkens krypt. Efter besættelsens ophør overtog engelske tropper kortvarigt børnehavens lokaler på Haderslevvej indtil juni 1945.

#### TRYKTE KILDER:

Birgitte Dedenroth-Schou og Jens Åge S. Petersen: *Social- og Sundhedsforvaltningen Kolding Kommune 1899-1999*. Kolding 1999.  
Georg Bertling: *Kirke og skole. Sct. Michaels menighed i hundrede år*. Kolding 1982.

*Den Store Danske Encyklopædi, bd. 7*. København 1997.

*Kolding Folkeblad* 19. januar 1944.

*Kolding Social-Demokrat* 19. januar 1944.

#### UTRYKTE KILDER:

Kolding Stadsarkiv:

A 101, Borgmesterkontorets arkiv, DK 529.842.7.

A 402 Social- og Sundhedsforvaltningens arkiv, kasse 58.

A 433 Børnehaven Haderslevvejs arkiv, kasse 1-2.

#### MUNDTLIG KILDE:

Fru Ruth Speedtsberg Petersen.